

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА
В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ:
ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету
біоресурсів і природокористування України*

**Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни
та глобальних викликів**

**25 травня 2023 року
Київ, Україна**

Організатор конференції:

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу: мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 4: Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 358.

Матеріали конференції подано в авторській редакції.

У збірнику подано результати обговорення актуальних проблем, перспектив і шляхів забезпечення продовольчої та екологічної безпеки в умовах війни, плану відновлення України, сталого розвитку світу в контексті глобальних і регіональних викликів, трансформації суспільства та формування нової парадигми розвитку.

Редакційна колегія:

Ніколаєнко С. М. (відповідальний редактор), Кваша С. М., Кондратюк В. М., Ткачук В. А., Шинкарук В. Д., Барановська О. Д., Баль-Прилипка Л. В., Братішко В. В., Глазунова О. Г., Гриценко І. С., Діброва А. Д., Євсюков Т. О., Каплун В. В., Коломієць Ю. В., Кононенко Р. В., Васишин Р. Д., Мельник В. І., Остапчук А. Д., Отченашко В. В., Рудик Я. М., Ружило З. В., Савицька І. М., Тонха О. Л., Цвіліховський М. І., Яра О. С.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

**ПРОДОВОЛЬЧА ТА ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОЇ
ВІДБУДОВИ: ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ ТА СВІТУ**

*присвяченої 125-річчю Національного університету біоресурсів
і природокористування України*

Секція 4. Якість освіти та гуманітарна наука в умовах війни та глобальних викликів

Відповідальний за випуск: **Отченашко В. В.**

© НУБіП України, 2023.

УДК 37.035:316.46:17

Типологія лідерів на основі морально-етичних і ціннісних критеріїв

Сопівник С. Р., здобувачка другого магістерського рівня вищої освіти факультету ветеринарної медицини, **Сопівник Р.В.** доктор пед. наук., доцент
(sofiasmart02@gmail.com, sopivnyk_r@nubip.edu.ua)

*Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ*

Типологія є одним із теоретичних методів наукового пізнання, у тому числі і в царині соціальних, антропологічних наук., Типологія є одним із видів наукової систематизації, класифікації чогось за спільними ознаками з допомогою абстрактних моделей (грец. «*typos*» – відбиток, форма), у яких фіксуються найважливіші характерологічні або функціональні особливості досліджуваних об'єктів.

Типологію лідерів визначають, беручи за основу певний критерій (мірило, мірку), або певну ознаку зміст, стиль, характер діяльності лідера, його психологічні, управлінські властивості, особистісні якості, методи діяльності, ціннісні орієнтації, морально-етичні фактори, характер участі лідерів в організації політичної влади, масштаб і рівень їхньої діяльності, ідеологія, якою керується лідер, що, у свою чергу, дозволяє створити цілий ряд класифікацій, типологій лідерства та глибше розібратися у сутності досліджуваного феномену.

В умовах сьогодення, коли на нашій землі точиться кровопролитна війна, що є актом абсолютно невмотивованої агресії з боку північного сусіда України, важливо розібратися у питаннях лідерства, яке дає санкцію таким незаконним діям. І чи взагалі можна називати лідерами керівників країн, що віддають злочинні накази стосовно вторгнення на територію суверенної, незалежної країни, кордони якої визнані на підставі міжнародно-правових договорів.

Саме з позицій ідейних, ціннісних та етичних орієнтирів треба підходити до питання формування відповідного типу лідера. З огляду на зазначене, цікаву типологію лідерів запропонували американські дослідники Р. Крісті і Ф.Гайз, яка побудована на ідеях Н. Макіавеллі. Відповідно виділяють два типи лідерів: «високий Мак» («синдром холонокровності»); «низький Мак» («надмірна довірливість»). «Високий Мак» характеризується схильністю до маніпулювання іншими людьми за допомогою тонких, ледве вловлюваних, нефізичних способів (обман, лестоці, підкуп, залякування). Такий лідер приховує свої справжні наміри, за допомогою фальшивих дій, маневрів, які відволікають, він домагається того, щоб партнер, сам того не усвідомлюючи, змінив свої первинні цілі. В міжособистісному спілкуванні вони частіше використовують лестоці і в цілому успішніше впливають на інших людей. Люди з високими індексами за Мак-шкалою є комунікабельні і дуже переконливі, незалежно від того, кажуть вони співрозмовнику правду чи обманюють. З виробничої точки зору, «Високі Маки» ефективніші в досягненні мети, бо вона для них завжди виправдовує засоби. Такий тип лідера може бути небезпечний, він ігнорує в процесі роботи принципи моралі, нехтує, будучи меркантильно-зорієнтованим, загальносуспільними інтересами.

Малий Мак більш розбірливий у засобах, зважає на людей. Хоча сам тип лідера, наприклад в умовах виробництва, може характеризуватись більшою чи меншою ефективністю, проте незаперечною є важливість його моральних орієнтирів. В історії є немало прикладів, коли в намаганні досягнути поставлених цілей (більшовицька революція понад усе – В. Ленін; побудова комунізму – Й. Сталін; вивільнення життєвого простору для арійської раси – А. Гітлер; бажання прославитись – Герострат, зробити Францію гегемоном світу – Наполеон тощо) ігнорувались усі існуючі моральні норми і принципи, нехтувались закони, договори і міжнародне право. На певний час «Високі Маки» досягали поставлених чи проміжних цілей, але ціна, якою вони досягали цілі, вимірювалась мільйонами людських життів, колосальними матеріальними, духовними втратами.

Залежно від того, який мотив стає домінуючим для лідера, виділяють **соціоцентричний та егоцентричний** типи лідерів. Соціоцентричний тип лідера розглядає владу як служіння народу, групі чи спільноті. Для них домінування собі подібнимице спосіб вирішення соціальних, економічних, політичних, культурних проблем. Егоцентричний тип лідера у своїй діяльності керується вузькоприватними, егоїстичними інтересами і меркантильними цілями, прагне добути особисті блага.

Таким чином, на основі морально-етичних критеріїв у науковій літературі виділяють різні типи лідерів. Зокрема, використовуючи твердження праці Н. Макіавеллі, американські дослідники Крісті і Гайз розробили опитувальник відповівши на який, ми можемо визначити схильність індивіда до макіавеллістичних дій. За цією ознакою лідерів можна поділити на Високих і Низьких Маків. Крім того, за мірку типології можна брати провідний мотив, який детермінує активність лідера і за цією ознакою можна виділити соціоцентричний та егоцентричний типи лідерів.

Загалом, на основі морально-етичних критеріїв можна поділити лідерів за відповідними якостями, а саме:

- 1) інтегритет: лідери з високим рівнем інтегритету принципові, чесні, відкриті та дотримуються моральних принципів. Вони відмовляться від підкупу, шахрайства та інших незаконних дій навіть у тих випадках, коли це може принести користь їхній організації;

2) відповідальність: лідери, які відповідають за свої дії та приймають відповідальність за результати, проявляють моральну силу та впевненість в своїх діях. Вони не ухиляються від відповідальності, коли їм потрібно взяти на себе ризики або приймати непопулярні рішення;

3) справедливість: лідери, які поводяться зі своїми співробітниками чесно та справедливо, отримують довіру та повагу. Вони не виявляють суб'єктивної поведінки або упередженості відносно своїх співробітників;

4) етика: лідери, які розуміють та дотримуються етичних стандартів та правил поведінки, створюють етичне середовище в своїй організації. Вони дбають про те, щоб їхні дії не порушували етичних норм та не завдавали шкоди співробітникам або клієнтам.

Література

1. Макиавелли Н. «Государь» / Никколо Макиавелли; [перев. Д. Муравьева, М. Юсим]. – Харьков.: ФАКТ, 2015. – 52 с.
2. Шейнов В.П. Макиавеллизм личности: кто умело манипулирует людьми. – Минск : Харвест, 2012. – 416 с
3. Christie, R., & Geis, F. (1970). Machiavellianism. *Advances in experimental social psychology*, 4, 55-91.